

१८ वा ३५ किसिमको घातक रोग अन्तर्गत थप सुविधा दिने बारेको पूरक करार

बीमित बीमा प्रस्ताव फाराममा उल्लेख भएको पेशा वा सो भन्दा कम वा सो सरह जोखिमपूर्ण पेशामा नै लागेको भएमा वा बीमितको पेशा परिवर्तनलाई बीमकले स्वीकार गरी यस पूरक करारको सम्पुष्टिमा जनाएको र यस पूरक करार बापतको बीमाशुल्क बीमकलाई भुक्तानी भैसकेको तथा यो पूरक करारनामा लागु भएको अवस्थामा बीमित व्यक्ति रक्षावरण गरिएका घातक रोगको अनुसूचीमा परिभाषित गरिए अनुसारको कुनै घातक रोगबाट प्रथम पटक पीडित रहेको निरूपण भई निरूपण भएको मिति बाट ३० दिनसम्म बीमित जीवित रहेमा बीमालेख र यस पूरक करारको विशेष शर्त तथा सम्पुष्टि (Endorsement) को परिधि भित्र रही बीमकले बीमित व्यक्तिलाई यस करार अन्तर्गतको बीमा रकम एकमुष्ट भुक्तानी गर्नेछ ।

बीमालेखमा संलग्न गरिएको यो पूरक करार बीमालेखको अभिन्न अङ्ग मानिने छ र बीमालेखको अनुसूचीमा यसको पूरक करार न. उल्लेख भएमा वा बीमालेखको सम्पुष्टि खण्डमा जनाइएमा मात्र यो पूरक करारको कानूनी मान्यता हुनेछ ।

१) **रक्षावरण लागू मिति** : यस पूरक करारमा जहाँसुकै प्रयोग भएपनि क) बीमा प्रारम्भ मिति ख) रक्षावरणमा पछि कुनै परिवर्तन गरिएको भए सम्बन्धित सम्पुष्टिमा उल्लेखित मिति वा ग) कुनै पुनर्जागरण गरिएको भए पूरक करारको पुनर्जागरण मिति मध्ये पछिल्लो मितिलाई बुझाउनेछ ।

२) **रक्षावरण गरिएको घातक रोग** : यस पूरक करारमा जहाँसुकै प्रयोग भएपनि, रक्षावरण गरिएको घातक रोगहरुको अनुसूचीमा सूचीकृत तथा परिभाषित रोगलाई बुझाउनेछ ।

३) **निरूपण (Diagnosis) वा निरूपण भएको (Diagnosed)** : भन्नाले यस पूरक करारमा जहाँसुकै प्रयोग भएपनि, चिकित्सकद्वारा सम्बन्धित खास घातक रोगको यसमा तल दिएको परिभाषामा निर्दिष्ट विशिष्ट प्रमाणको आधारमा वा यस्तो विशिष्ट प्रमाणको अभावमा बीमकलाई स्वीकार्य हुने विकिरणीय (radiological), रोगलक्षण सम्बन्धि (Clinical), तन्तुशास्त्रीय (histological) वा प्रयोगशाला (laboratory) प्रमाणका आधारमा गरिएको अन्तिम निरूपणलाई बुझाउनेछ । यसरी गरिएको निरूपण बीमकको प्रमुख चिकित्सक अधिकृत (chief medical officer) द्वारा समर्थन गरिएको हुनु पर्नेछ । बीमकको प्रमुख चिकित्सक अधिकृत (chief medical officer) ले आफ्नो राय बीमितले बुझाएको मेडिकल प्रमाण वा प्रमुख चिकित्सक अधिकृत (chief medical officer) ले आवश्यक ठानेका अन्य कुनै अतिरिक्त प्रमाणका आधारमा दिन सक्नेछन् । निरूपणको उपयुक्तता वा सत्यता सम्बन्धमा विवाद वा असहमति देखापरेमा सम्बन्धित बीमित वा त्यस्तो निरूपणको लागि प्रयोग भएको प्रमाणको परिक्षण गराउन सक्ने अधिकार बीमकलाई हुनेछ । यस्तो परिक्षण बीमकद्वारा छनौट गरिएको सम्बन्धित औषधी क्षेत्रमा कार्यरत स्वतन्त्र ख्याति प्राप्त विशेषज्ञद्वारा गरिनेछ र त्यस्तो निरूपण सम्बन्धमा त्यस्तो विशेषज्ञको रायलाई बीमित तथा बीमक दुबैले मान्नु पर्नेछ ।

४) **चिकित्सक** : यस पूरक करारमा जहाँसुकै प्रयोग भएपनि, बीमित व्यक्ति, वा बीमित व्यक्तिको नातेदार, वा बीमित व्यक्तिको रोजगारदाता / कामदार बाहेक कम्तीमा एम.वि.वि.एस. तह उत्तिर्ण गरी नेपाल मेडिकल काउन्सिलमा दर्ता भै चिकित्सकको रूपमा कार्य गर्ने व्यक्तिलाई बुझाउने छ ।

५) **रक्षावरण गरिएको घातक रोगको अनुसूची** : यस पूरक करारमा जहाँसुकै प्रयोग भएपनि, रक्षावरण गरिएका घातक रोगहरुको सूची र परिभाषा सहितको पूरक करारको अभिन्न अङ्गको रूपमा पूरक करारसंग संलग्न गरिएको अनुसूचीलाई बुझाउनेछ ।

६) **पूर्व विद्यमान अवस्था** : पूर्व विद्यमान अवस्था भन्नाले यस पूरक करार अन्तर्गत रक्षावरण लागू मिति अथवा बीमा पुनर्जागरण मिति भन्दा पहिले नै भएको कुनै रोग जसबारे बीमितलाई विवेकसंगत ज्ञान भएको अवस्थालाई बुझाउनेछ । बीमितलाई निम्न अवस्थाहरुमा पूर्व विद्यमान अवस्थाको बारेमा विवेकसंगत ज्ञान भएको मानिने छ ।

- बीमितले रोग सम्बन्धी कुनै उपचार लिएको वा लिइरहेको भएमा ।
- चिकित्सकको सल्लाह, रोगको निरूपण, हेरचाह तथा उपचारको लागि कुनै सुझाव दिइएको भएमा ।
- रोगको लक्षणहरु देखिएको तथा सोको बीमितलाई विवेकसंगत ज्ञान भएमा ।
- सामान्य व्यक्तिद्वारा उक्त रोग लागेको अवस्थाको जानकारी प्रष्ट थाहापाउन सकिने अवस्था विद्यमान रहेको ।

घातक रोग अन्तर्गत विशेष शर्तहरु

- व्यतीत पूरक करार क्रियाशील हुने अवस्था** :
यो पूरक करार बीमालेखको शर्तहरुको अधिनमा रहने छ तर लाग्ने बीमाशुल्क भुक्तानी भई बीमालेख चालु नभएसम्म वा व्यतीत भएको भए पुनर्जागरण नभए सम्म यो पूरक करार लागु हुने छैन ।
- स्वतः रद्द** :
देहायको अवस्थामा यो पूरक करार स्वतः रद्द भई पछि यस बारे कुनै कारवाही हुने छैन :
(क) बीमालेख वा पूरक करार अन्तर्गत तिनपने बीमाशुल्क नतिरेमा,
(ख) बीमालेख चालु नरही चुक्ता अवस्थामा बदलिएमा वा खारेज भएमा,
(ग) बीमालेखको वार्षिकोत्सवमा बीमितको उमेर ६० वर्ष पुगेमा वा बीमालेख जाति मितिबाट २० वर्षको अवधि पुरा भएमा,
(घ) एकमुष्ट भुक्तानी रकम भुक्तानी हुनेगरी कुनै एक घातक रोग हुना साथ यस पूरक करार अन्तर्गतको रक्षावरण तुरुन्त अन्त्य हुनेछ ।
- पूरक करार रद्द** :
बीमित वा बीमकले लिखित सूचना गरेमा बीमालेखको कुनै पनि वार्षिकोत्सव मिति (बीमा शुरु भएको) मा पूरक करार रद्द गर्न सकिनेछ । यसरी रद्द गर्दा सम्पुष्टि (Endorsement) को लागि पूरक करार बीमक समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।
- बीमाशुल्क** :
यो पूरक करार रद्द वा खारेज भएमा यसको लागि लाग्ने थप बीमाशुल्क तिनपने पर्दैन । यो पूरक करार रद्द वा खारेजीको बेलासम्ममा यस पूरक करार बापत बीमकले भुक्तानी प्राप्त गरेको बीमाशुल्क मध्ये यो पूरक करार खारेज भएको मितिले बाँकी अवधिको समानुपातिक बीमाशुल्क रकमको साथै यो पूरक करार रद्द भएपछि प्राप्त हुन आएको पूरक करार अन्तर्गतको थप बीमाशुल्क बीमकले फिर्ता दिनेछ । यसपछि कुनै बीमाशुल्क भुक्तानी भएमा यस्तो बीमाशुल्क फिर्ता गर्नु बाहेक बीमकको अरु कुनै दायित्व रहने छैन ।

५. **सुरक्षण नहुने जोखिमहरू (अपवादहरू) :**

- देहायका कारण वा सोको परिणाम स्वरूप कुनै रोग लागेमा वा कुनै क्षति भएमा यो पूरक करार अन्तर्गत बीमकको कुनै दायित्व हुने छैन, (क) होश भङ्ग वा नभङ्ग गरेको आत्मघात, विषजन्य, मादक पदार्थ वा लागु पदार्थको दुर्यवसनी । (ख) कुनै घोषित वा अघोषित युद्ध जस्ता कार्यहरू हुलदङ्गा, नागरिक अशान्ति, विद्रोह वा आक्रमणमा सक्रिय रूपमा संलग्न भएमा, आतंककारी गतिविधि, डकैती मा संलग्न भएमा वा महामारी भएमा । (ग) जङ्गी वा निजामती कानून उल्लंघन गरेमा । (घ) एड्स (AIDS – Acquired Immune Deficiency Syndrome), एड्ससंग सम्बन्धित जटिलता (ARC – AIDS Related Complex) अथवा एच.आइ.भि (HIV- Human Immune Virus) संक्रमित भएको कारण भएको कुनै रोग, (ङ) विद्यमान जन्मजात विकृतिहरू र सो बाट वा सोको परिणाम स्वरूप उत्पन्न अवस्थाहरू, (च) कुनै पूर्व विद्यमान अवस्था, (ज) रक्षावरण गरिएको घातक रोगको अनुसूचीमा परिभाषित गरिए अनुसार घातक रोगको रूपमा निरूपण गरिए भन्दा फरक कुनै पनि रोग, (झ) शरीरको कुनै अङ्ग दान गरेको कारण, (ट) आणविक उपकरण, हातहतियार, आयातित विकिरण, आणविक उर्जाको दोहनबाट वा आणविक बेकम्मा पदार्थ वा अन्य कुनै आणविक उर्जाको रेडियोधर्मिताबाट हुने क्षति ।

६. **प्रतिक्षा अवधि (Waiting Period)**

यस पूरक करार अन्तर्गत रक्षावरण प्रारम्भ मिति, यस पूरक करार लागू मिति अथवा पुनर्जागरण गरिएको मिति पछिको ९९ औं दिन देखि हुने छ । पूरक करार लागू मिति अथवा पुनर्जागरण गरिएको मिति देखी ९० दिनको प्रतिक्षा अवधि भित्र यस पूरक करार अन्तर्गतको कुनै पनि दावी भुक्तानी दिइने छैन । यदि प्रतिक्षा अवधि भित्रै रोगको निरूपण भएमा यस पूरक करार बापतको रकम फिर्ता गरिने छ र पूरक करार रद्द हुनेछ । तर मुल बीमालेख भने चालु रहिरहने छ ।

७. **बाँचिरहेको अवस्थाको अवधि (Survival Period)**

कुनै रोग निरूपण भएको मिति बाट ३० दिन सम्म बीमित बाँचिरहेको अवस्थामा मात्रै यस पूरक करार अन्तर्गतको दावी भुक्तानी दिइने छ । यदि रोग निरूपण भएको मिति बाट ३० दिन भित्रै बीमितको मृत्यु भएमा यस पूरक करार अन्तर्गतको कुनै पनि दावी भुक्तानी दिइने छैन र सो अवस्थामा पूरक करार बापतको रकम फिर्ता गरि पूरक करार रद्द गरिने छ । तर मुल बीमालेख अन्तर्गत भुक्तानी गर्नु पर्ने रकम भने इच्छाइएको व्यक्तिलाई भुक्तानी दिइने छ ।

८. **पेशा परिवर्तन :**

यदि बीमितले प्रस्ताव फाराममा उल्लेख गरेको पेशा परिवर्तन गरेमा वा प्रस्ताव फाराममा उल्लेख गरेको भन्दा अन्य थप जोखिमपूर्ण उद्यम शुरु गरेमा सो कुराको जानकारी बीमकलाई अविलम्ब दिनुपर्नेछ र सो को आधारमा यस पूरक करार अन्तर्गत लाग्ने बीमाशुल्क पुनः निर्धारण गरिनेछ ।

९. **क्षतिको प्रमाण :**

दावीको सूचना प्राप्त गरेपछि, कम्पनीले दावीकर्तालाई घातक रोग वा शल्यक्रिया सम्बन्धि क्षतिको प्रमाण प्रस्तुत गर्ने फारमहरू उपलब्ध गराउनेछ । बीमकलाई यस्तो घातक रोग को प्रमाण स्वीकार गर्नु भन्दा अगाडि (HIV) समेत पत्ता लगाउने गरि बीमितको रगत परिक्षण तथा आवश्यकता अनुसार अरु कुनै परिक्षण माग गर्ने अधिकार हुनेछ ।

१०. **दावी सूचना :**

घातक रोग को निरूपण (पहिचान) भएको मितिबाट सामान्यतय ३० दिन भित्रैमा दावीको लिखित सूचना बीमकलाई दिनुपर्नेछ । कम्पनीले माग गरे अनुसारको चिकित्सकीय प्रमाण सहित, घातक रोग वा शल्यक्रियाको लिखित प्रमाण, त्यस्तो घातक रोग निरूपण वा शल्यक्रिया सम्पन्न भएको तीस (३०) दिनभित्र पेश गर्नुपर्नेछ । तोकिएको म्याद भित्र प्रमाण पेश गर्न सम्भव नभएको कारणले तोकिएको म्याद भित्र त्यस्तो प्रमाण बुझाउन नसकेको कारणले दावी बदर हुने वा घट्ने छैन, यदि त्यस्तो प्रमाण मनासिब तवरले सम्भव हुनासाथ तत्कालै पेश गरिन्छ भने । तर, सामान्य अवस्थामा क्षतिको प्रमाण बुझाउने समयको एक वर्ष पछि बुझाइने प्रमाण कुनैपनि अवस्थामा स्वीकार गरिनेछैन ।

११. यस पूरक करार अन्तर्गत कुनै विवाद उत्पन्न भएमा बीमा ऐन, २०४९ बमोजिम हुनेछ ।

रक्षावरण गरिएका घातक रोगहरुको परिभाषा

<p>१. कडा प्रकृतिको क्यान्सर कडा प्रकृतिको क्यान्सर भन्नाले म्यालिग्न्यान्ट ट्युमर भएको अवस्था हो जुन तन्तुजांच विधि (हिस्टोलोजि परिक्षण) बाट प्रमाणित भई म्यालिग्न्यान्ट कोषिकाहरुको अनियन्त्रित वृद्धि भई तन्तुको छेदन र विनाश गर्दै गएको घातक अवस्थाको निरुपण (Diagnosis) लाई जनाउँद छ । क्यान्सर शब्दले ल्यूकेमिया, लिम्फोमा र सार्कोमालाई समेत जनाउँदछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्न कुराहरु को रक्षावरण हुने छैन । (अ) तन्तुजांच विधि (हिस्टोलोजि परिक्षण) बाट वर्गिकृत निम्न अनुसारको क्यान्सरहरु : - प्रिम्यालिग्न्यान्ट, - नन इन्भेसिभ, - कार्सिनोमा इन सिटु, - बोर्डलाइन म्यालिग्न्यान्ट भएको तथा - म्यालिग्न्यान्ट सम्भावना मात्र भएको (आ) तन्तु जांच विधि (हिस्टोलोजि परिक्षण) बाट TNM वर्गिकरणमा T1N0M0 वर्गिकृत प्रोस्टेटका सबै ट्युमरहरु, (इ) तन्तु जांच विधि (हिस्टोलोजि परिक्षण) बाट TNM वर्गिकरणमा T1N0M0 वर्गिकृत थायराइडका सबै ट्युमरहरु, (ई) तन्तु जांच विधि (हिस्टोलोजि परिक्षण) बाट TNM वर्गिकरणमा T1N0M0 वर्गिकृत मूत्र थैलीका ट्युमरहरु, (उ) RAI चरण ३ भन्दा कमको क्रोनिक लिम्फोसाइटिक ल्यूकेमिया, (ऊ) एच आइ भि को संक्रमणबाट देखिएका सम्पूर्ण क्यान्सरहरु / ट्युमरहरु । (ए) म्यालिग्न्यान्ट मेलानोमा भन्दा बाहेकको अन्य छाला सम्बन्धी क्यान्सरहरु ।</p>	<p>1. Cancer of Specified Severity Any malignant tumour positively diagnosed with histological confirmation and characterized by the uncontrolled growth of malignant cells and invasion of tissue. The term malignant tumour includes leukemia, lymphoma and sarcoma. For the above definition, the following are not covered: (i) All cancers which are histologically classified as any of the following: - pre-malignant - non-invasive - carcinoma in situ - having borderline malignancy - having malignant potential (ii) All tumours of the prostate histologically classified as T1N0M0 (TNM classification) (iii) All tumours of the thyroid histologically classified as T1N0M0 (TNM classification) (iv) All tumours of the urinary bladder histologically classified as T1N0M0 (TNM classification) (v) Chronic Lymphocytic Leukemia less than RAI Stage 3 (vi) All cancers in the presence of HIV (vii) Any skin cancer other than malignant melanoma</p>
<p>२. दुबै मृगौलाको विफलता मृगौलाको विफलता भन्नाले दुबै मृगौलाले कार्य गर्न छोडेको अन्तिम अवस्थालाई जनाउँदछ, जसको कारण नियमित डायलासिस वा मृगौला प्रत्यारोपण गरिएको हुनुपर्दछ । यस अवस्थाको निरुपण (Diagnosis) सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकद्वारा गरिएको हुनुपर्दछ ।</p>	<p>2. Both Kidneys Failure (End Stage Renal Failure) End-stage kidney failure presenting as chronic irreversible failure of both kidneys to function, as a result of which regular dialysis is initiated or kidney transplantation is carried out. Diagnosis has to be confirmed by a specialist medical practitioner.</p>
<p>३. प्राइमरी पल्मोनरी आर्टियल उच्च रक्तचाप : कार्दियक क्याथराइजेसन सहितको जांच बाट निश्चित रूपमा प्राइमरी पल्मोनरी आर्टियल उच्च रक्तचाप भएको भनि निरुपण (Diagnosis) गरिएको साथै पर्याप्त मात्रामा दाँया भेन्ट्रिकुलर फुलेको अवस्था । सो कारण New York Heart Association (NYHA) को हृदय रोग हानि वर्गीकरणको वर्ग ३ अनुसारको स्थायी शारीरिक हानि भएको अवस्था हुनुपर्दछ । अन्य कारणहरु बाट भएको प्राइमरी पल्मोनरी आर्टियल उच्च रक्तचाप यस अन्तर्गत रक्षावरण हुनेछैन । New York Heart Association (NYHA) को हृदय रोग हानि वर्गीकरणको वर्ग ३ र ४ भन्नाले : वर्ग ३ : शारीरिक कार्य गर्न कमी वा सीमित भएको । आराम गर्दा सजिलो हुने तर सामान्य भन्दा कम काम गर्दा लक्षणहरु देखिने । वर्ग ४ : कुनै पनि शारीरिक कार्य कठिनाई बिना गर्न नसकिने । आराम गर्दा पनि लक्षणहरु देख्न सकिन्छ ।</p>	<p>3. Primary Pulmonary Arterial Hypertension A definite diagnosis of primary pulmonary arterial hypertension with substantial right ventricular enlargement established by investigations including cardiac catheterization, resulting in permanent physical impairment to the degree of at least Class III of the New York Heart Association (NYHA) classification of cardiac impairment. Pulmonary arterial hypertension resulting from other causes shall be excluded from this benefit. The NYHA Classification of Cardiac Impairment for Class III and Class IV means the following: Class III: Marked limitation of physical activity. Comfortable at rest but less than ordinary activity causes symptoms. Class IV: Unable to engage in any physical activity without discomfort. Symptoms may be present even at rest.</p>
<p>४. निरन्तर लक्षण सहितको मल्टिपल स्क्लेरोसिस निश्चित रूपमा निरन्तर लक्षण सहितको मल्टिपल स्क्लेरोसिस भएको भनि स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) द्वारा गरिएको निरुपण । रोगको निरुपण निम्न सबै कुराहरुले समर्थन गरेको हुनुपर्दछ : - मल्टिपल स्क्लेरोसिसको निरुपण अनुसन्धानहरुबाट एकिन भएको हुनु पर्दछ । - कम्तिमा ६ महिना देखि निरन्तर रूपमा Multiple neurological deficits भई motor तथा sensory functions क्षति भएको अवस्था हुनुपर्दछ । - उल्लेखित लक्षण वा neurological deficits को exacerbations तथा remissions सम्बन्धि ऐतिहासिक कागजात हुनुपर्दछ । अन्य कारणले स्नायु प्रणालीमा देखापरेको क्षति जस्तै एसएलइ र एचआइभिलाई यसमा समावेश गरिने छैन ।</p>	<p>4. Multiple Sclerosis with persisting symptoms. A definite diagnosis of multiple sclerosis by a neurologist. The diagnosis must be supported by all of the following: - Investigations which confirm the diagnosis to be Multiple Sclerosis; - Multiple neurological deficits resulting in impairment of motor and sensory functions occurring over a continuous period of at least 6 months; and - Well documented history of exacerbations and remissions of said symptoms or neurological deficits Other causes of neurological damage such as SLE and HIV are excluded.</p>
<p>५. मुख्य अंग प्रत्यारोपण : (अ) सम्पूर्ण मानव हड्डीको गुदी (bone marrow) काटि अलग गरि, hematopoietic stem cells प्रयोग भइरहेको मानव हड्डीको गुदी (bone marrow) को प्रत्यारोपण, (आ) निको हुन नसक्ने गरि अन्तिम अवस्था विफलता भइ निम्न मानव अंगहरु : मुटु, फोक्सो, कलेजो, मृगौला, प्यानक्रियाज को प्रत्यारोपण । प्रत्यारोपण गरिएको भनि विशेषज्ञ चिकित्सकद्वारा एकिन गरिएको हुनुपर्दछ । निम्न अवस्थाहरु समावेश हुनेछैन । - अन्य stem cell प्रत्यारोपण,</p>	<p>5. Major Organ Transplant The receipt of a transplant of: - Human bone marrow using hematopoietic stem cells preceded by total bone marrow ablation; or - One of the following human organs: heart, lung, liver, kidney, pancreas that resulted from irreversible end-stage failure of the relevant organ. The undergoing of a transplant has to be confirmed by a specialist medical practitioner</p>

<p>- Islets of Langerhans मात्र प्रत्यारोपण गरिएमा ।</p>	<p>The Following are excluded: - Other stem cell transplants are not covered. - Where only islets of Langerhans are transplanted</p>
<p>६. कोरोनरी आर्टरी बाइपास ग्राफ्ट (CABG) – ओपन च्चेष्ट शल्यक्रिया (Breastbone अलग गरि) कोरोनरी आर्टरी बाइपास ग्राफ्ट (CABG) विधि प्रयोग गरि कोरोनरी आर्टरी रोगको सुधारका वा उपचारको लागि वास्तविक रूपमा गरिएको ओपनचेष्ट शल्यक्रिया । यसको निरूपण कोरोनरी एन्जिओग्राफी बाट समर्थन गरेको हुनुपर्दछ साथै शल्यक्रियालाई सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकद्वारा प्रमाणित गरिएको हुनुपर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषामा निम्न कुराहरूको रक्षावरण हुने छैन । (अ) एन्जिओप्लाष्टि, (आ) अन्य कुनै इन्ट्रा-आर्टिरियल वा क्याथेटरमा आधारित प्रविधिहरू, (इ) अन्य “कि-होल” प्रक्रियाहरू , (ई) लेजर प्रक्रियाहरू ।</p>	<p>6. Coronary Artery By-pass Graft (CABG) – Open Chest Surgery (with surgery to divide the breastbone) Refers to the actual undergoing of open-chest surgery to correct or treat Coronary Artery Disease (CAD) by way of coronary artery by-pass grafting. The diagnosis must be supported by a coronary angiography and the realization of surgery has to be confirmed by a specialist medical practitioner. For the above definition, the following are not covered: (i) angioplasty; (ii) other intra-arterial or catheter based techniques; (iii) other keyhole procedures; (iv) laser procedures</p>
<p>७. एओर्टाको शल्यक्रिया एओर्टिक एन्जोरिजम, साघुरिएको वा बन्द भएका एओर्टा लाई मर्मत वा उपचार गर्न Thoracotomy वा Laparotomy (thorax वा पेट खोली गरिने शल्यक्रिया) द्वारा वास्तविक गरिएको शल्यक्रिया । यसको लागि एओर्टा को परिभाषामा thoracic र पेटको एओर्टा लाई मात्र जनाउने छ र सो को हाँगाहरू लाई जनाउने छैन । माथि उल्लेखित परिभाषामा निम्न कुराहरूको रक्षावरण हुने छैन । (अ) एन्जिओप्लाष्टि, (आ) अन्य कुनै इन्ट्रा-आर्टिरियल वा क्याथेटरमा आधारित प्रविधिहरू, (इ) अन्य “कि-होल” प्रक्रियाहरू, (ई) लेजर प्रक्रियाहरू ।</p>	<p>7. Surgery to Aorta The actual undergoing of surgery via a thoracotomy or laparotomy (surgical opening of thorax or abdomen) to repair or correct an aortic aneurysm, an obstruction of the aorta or a dissection of the aorta. For this definition, aorta shall mean the thoracic and abdominal aorta but not its branches. For the above definition, the following are not covered: (i) angioplasty; (ii) other intra-arterial or catheter based techniques; (iii) other keyhole procedures; (iv) laser procedures</p>
<p>८. मुटुका भल्भहरूको शल्यक्रिया : यस अन्तर्गत मुटुका भल्भहरूमा देखिएका असामान्यताहरू तथा विकारहरूको कारण कार्दियक भल्भहरू बदल्न वा मर्मत गर्न वास्तविक गरिएको ओपन हार्ट शल्यक्रिया पर्दछन् । भल्भ असामान्यताको निरूपण इकोकार्डिओग्राफी बाट समर्थन गरेको हुनुपर्दछ साथै शल्यक्रियालाई सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकद्वारा प्रमाणित गरिएको हुनुपर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्न कुराहरूको रक्षावरण हुने छैन । (अ) इन्ट्रा-आर्टिरियल प्रक्रिया बाट गरिएको मर्मत । (आ) की होल सर्जरी वा अन्य समान प्रविधि बाट गरिएको मर्मत ।</p>	<p>8. Heart Valve Surgery The actual undergoing of open-heart surgery to replace or repair cardiac valves as a consequence of heart valve defects or abnormalities. The diagnosis of the valve abnormality must be supported by an echocardiography and the realization of surgery has to be confirmed by a specialist medical practitioner. For the above definition, the following are not covered: i) Repair via intra-arterial procedure, ii) Repair via key-hole surgery or any other similar techniques</p>
<p>९. स्थायी लक्षणको रूपमा देखिएको मस्तिष्क घात : पर्याप्त रक्तसंचार नहुनु, खोपडी भित्र रक्तश्राव हुनु वा एक्स्ट्राक्रानियल श्रोत बाट भएको इम्बोइलाइजेसन ले गर्दा मस्तिष्कका तन्तु (brain tissue) मृत्यु भएको अवस्था मस्तिष्क घात अन्तर्गत पर्दछ । सो अवस्थामा क्लिनिकल लक्षणहरू सहित स्थायी न्युरोलोजिकल डेफिसिट भएको हुनु पर्दछ । यसको पहिचान CT scan वा MRI मा देखिएको परिवर्तन संग सम्बन्धित हुनेछ र सो लाई स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले प्रमाणित गरेको हुनु पर्दछ । यसको लागी कम्तीमा ३ महिनाको परिक्षण अवधि लागु हुनेछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्न कुराहरू को रक्षावरण हुने छैन । (अ) ट्रान्सियन्ट इस्केमिक आक्रमणहरू (TIA), (आ) माइग्रेनको कारणले देखिने मस्तिष्क सम्बन्धि लक्षणहरू । (इ) मस्तिष्क तन्तु (Tissue) वा रक्तनलीमा संक्रामक चोट । (ई) आँखा वा ओप्टिक स्नायु वा भेस्टिबुलर कार्यहरूलाई असर गर्ने भास्कुलर रोग ।</p>	<p>9. Stroke Resulting in Permanent Symptom. Death of brain tissue due to inadequate blood supply, bleeding within the skull or embolization from an extra cranial source resulting in permanent neurological deficit with persisting clinical symptoms. The diagnosis must be based on changes seen in a CT scan or MRI and certified by a neurologist. A minimum Assessment Period of three (3) months applies. For the above definition, the following are not covered: (i) Transient ischemic attacks (TIA) (ii) Cerebral symptoms due to migraine (iii) Traumatic injury to brain tissue or blood vessels (iv) Vascular disease affecting the eye or optic nerve or vestibular functions</p>

<p>१०. कडा प्रकृतिको पहिलो हृदयघात : कडा प्रकृतिको पहिलो हृदयघात भन्नाले सम्बन्धित क्षेत्रमा अपर्याप्त रक्त आपूर्तिको कारणले पहिलो पटक भएको माइयोकार्डियल इन्फ्रार्क्सन जसले मुटुका मांशपेशीको निष्क्रिय भएको अवस्थालाई बोध गराउँदछ । यसको निरूपणको लागि निम्न मापदण्डहरू पुरा गरेको हुनु पर्दछ । (अ) एक्युट माइयोकार्डियल इन्फ्रार्क्सन (हृदयघात) को निरूपण संग मिल्ने क्लिनिकल लक्षणहरू हुनु पर्दछ (जस्तै छातीको विशेष दुखाई), (आ) इलेक्ट्रोकार्डिओग्राममा देखिएका रोग सापेक्ष परिवर्तनहरू जस्तै: ST elevation वा depression, T wave inversion, pathological Q waves वा left bundle branch block, (इ) सि.पि.के-एम.बी सहित कार्दियक बायोमार्कर्सहरू को मात्रा प्रयोगशालाको सामान्य स्तर भन्दा बढि बढ्नु वा निम्नलिखित स्तरमा वा सो भन्दा माथि रेकर्ड गरिएको ट्रौपोनिनहरू : कार्दियक ट्रौपोनिन टि. वा कार्दियक ट्रौपोनिन आई. >/= 0.5 ng/ml । कडा प्रकृतिको पहिलो हृदयघात भएको निरूपण सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकद्वारा एकिन गरिएको हुनुपर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्न कुराहरू को रक्षावरण हुने छैन । - अस्थिर एन्जिना सहित तर यसमा मात्र सिमित नरहेको ठुला कोरोनरी सिण्ड्रोम्सहरू हुनु । - कोरोनरी आर्टरी रोगको पर्कुटानिओस प्रक्रिया गर्दा कार्दियक बायोमार्कर्समा भएको बृद्धि ।</p>	<p>10. Myocardial Infarction (First Heart Attack) of Specified Severity: The first occurrence of myocardial infarction which means the death of a portion of the heart muscle, as a result of inadequate blood supply to the relevant area. The diagnosis for this will be evidenced by all of the following criteria: (i) A history of typical clinical symptoms consistent with the diagnosis of Acute Myocardial Infarction (for e.g. typical chest pain); (ii) New characteristic electrocardiographic changes; with the development of any of the following: ST elevation or depression, T wave inversion, pathological Q waves or left bundle branch block and (iii) Elevation of the cardiac biomarkers, inclusive of CPK-MB above the generally accepted normal laboratory levels or Troponins recorded at the following levels or higher: - Cardiac Troponin T or Cardiac Troponin I >/= 0.5 ng/ml The evidence must show the occurrence of a definite acute myocardial infarction which should be confirmed by a cardiologist or physician. For the above definition, the following are not covered: - Occurrence of an acute coronary syndrome including but not limited to unstable angina. - a rise in cardiac biomarkers resulting from a percutaneous procedure for coronary artery disease.</p>
<p>११. कोमा : वाहिरी उत्प्रेरक वा आन्तरिक आवश्यकतालाई कुनै प्रतिक्रिया वा जवाफ दिन लगातार नसक्ने गरि बेहोस अवस्था यस अन्तर्गत पर्दछ । यसको परिक्षणतथा निरूपण निम्न सबै मापदण्डहरूद्वारा प्रमाणित गरिएको हुनुपर्दछ । (अ) कम्तिमा पनि लगातार १६ घण्टासम्म बाह्य उत्प्रेरकलाई कुनै प्रतिक्रिया देखाउन नसक्ने, (आ) जीवनयापन गर्न कृत्रिम जीवन सहारा उपकरणको आवश्यकता पर्ने, (इ) कोमाको एकपक्ष पछि कम्तिमा ३० दिन सम्म स्थायी न्युरोलोजिकल डेफिसिट देखिने, र (ई) यसको पहिचानलाई स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले प्रमाणित गर्नु पर्दछ । मादक पदार्थ वा लागु पदार्थको सेवनद्वारा देखिएको कोमा यसमा समावेश हुनेछैन :</p>	<p>11. Coma A state of unconsciousness with no reaction or response to external stimuli or internal needs. This diagnosis must be supported by evidence of all of the following: i) No response to external stimuli continuously for at least 96 hours ii) Life support measures are necessary to sustain life; and iii) Permanent neurological deficit which must be assessed at least 30 days after the onset of the coma. iv) The condition has to be confirmed by the neurologist. Coma resulting directly from alcohol or drug abuse is excluded.</p>
<p>१२. स्थायी रूपले भएको हातखुट्टाको पक्षघात : स्थायी रूपले भएको हातखुट्टाको पक्षघात भन्नाले मस्तिष्क वा स्पाइनल कर्डमा विरामी वा चोटपटकको कारणले दुवै हात वा दुवै खुट्टा वा एउटा हात र एउटा खुट्टा पूर्ण रूपमा निको हुन नसक्ने गरि क्षति भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । यसको लागी सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकद्वारा सो पक्षघात निको हुने कुनै आशा नभएको भनि घोषणा गर्नु पर्दछ र ६ महिना भन्दा बढी समयदेखि सो अवस्था देखा परेको हुनु पर्दछ ।</p>	<p>12. Permanent Paralysis of Limbs Total and irreversible loss of use of two or more limbs as a result of injury or disease of the brain or spinal cord. A specialist medical practitioner must be of the opinion that the paralysis will be permanent with no hope of recovery and must be present for more than 6 months.</p>
<p>१३. पार्किन्सन्स रोग – (दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू गर्न स्थायी असक्षमता) निश्चित रूपमा इडियोपैथिक (कारण स्पष्ट नभएको) पार्किन्सन्स रोग भएको भनि स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) द्वारा गरिएको निरूपण जस अन्तर्गत निम्न सबै अवस्था पुरा भएको हुनुपर्दछ : अ) औषधि सेवनद्वारा नियन्त्रण गर्न नसकिने, आ) निरन्तर प्रगतिशील हानिका लक्षणहरू देखिनु, इ) बीमित कुनै सहयोग विना दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) मध्य ३ वा त्यो भन्दा बढि कार्यहरू गर्न स्थायी रूपमा असक्षम भएको अवस्था । यस अन्तर्गत इडियोपैथिक (कारण स्पष्ट नभएको) पार्किन्सन्स रोग मात्र रक्षावरण हुने छ । लागूऔषध वा विषाक्तको कारणले भएको पार्किन्सन्सिम रक्षावरण हुने छैन ।</p>	<p>13. Parkinson's Disease - resulting in permanent inability to perform Activities of Daily Living. A definite diagnosis of idiopathic Parkinson's Disease by a neurologist where all the following conditions are met: (i) Cannot be controlled with medication; (ii) Shows signs of progressive impairment; and (iii) Confirmation of the permanent inability of the Life Assured to perform without assistance three (3) or more of the Activities of Daily Living Only idiopathic Parkinson's Disease is covered. Drug-induced or toxic causes of Parkinsonism are not covered.</p>
<p>१४. अन्तिम अवस्थाको फोक्सोको रोग अन्तिम अवस्थाको फोक्सोको रोगले हुने दिर्घकालिन स्वासप्रश्वास विफलता जस अन्तर्गत निम्नलिखित सबै मापदण्ड पुरा हुनु पर्नेछ । (अ) स्थायी रूपमा नियमित अक्सिजन द्वारा उपचार गर्नु पर्ने आवश्यकता, (आ) फोक्सोको स्थायी विफलता सहित FEV १ लिटर भन्दा कम, (इ) आराम गरेको अवस्थामा छोटो स्वासप्रश्वास र (ई) Baseline Arterial Blood Gas विश्लेषणमा आंशिक अक्सिजनको चाप ५५ mmHg वा कम</p>	<p>14. End-Stage Lung Disease End-stage lung disease causing chronic respiratory failure. All of the following criteria must be met: (i) The need for regular oxygen treatment on a permanent basis; (ii) Permanent impairment of lung function with a consistent Forced Expiratory Volume (FEV) of less than 1 liter during the first second; (iii) Shortness of breath at rest; and (iv) Baseline Arterial Blood Gas analysis with partial oxygen pressures of 55mmHg or less.</p>

<p>१५. अन्तिम अवस्थाको कलेजोको विफलता अन्तिम अवस्थाको कलेजोको विफलता निम्नलिखित सबैले पुष्टि भएको हुनुपर्दछ - - स्थायी जन्डिस - Ascites (peritoneal cavity मा धेरै तरल पदार्थ हुनु) र - Hepatic encephalopathy रक्सी वा लागूऔषध प्रयोग गरि भएको कलेजो विफलताको रक्षावरण हुनेछैन ।</p>	<p>15. End-Stage Liver Failure End-stage liver failure as evidenced by all of the following: - Permanent jaundice; - Ascites (excessive fluid in peritoneal cavity); and, - Hepatic encephalopathy. Liver failure secondary to alcohol or drug abuse is not covered.</p>
<p>१६. अन्धोपन (Blindness) - स्थायी तथा निको हुन नसक्ने गरि क्षती अन्धोपन भन्नाले दुर्घटना वा विरामीको कारणले दुवै आँखाको ज्योति स्थायी तथा निको हुन नसक्ने गरि क्षती भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । Snellen eye chart वा समान प्रकारका परिक्षणप्रयोग गरि दृश्य सामग्री (visual aids) ले दृश्य मापन गर्दा दुवै आँखामा ३/६० वा सो भन्दा खराब दृष्टि भएको अवस्था हुनुपर्दछ र सो लाई आँखा विशेषज्ञ (ophthalmologist) ले प्रमाणित गर्नु पर्दछ ।</p>	<p>16. Blindness – Permanent and Irreversible Permanent and irreversible loss of sight as a result of accident or illness to the extent that even when tested with the use of visual aids, vision is measured at 3/60 or worse in both eyes using a Snellen eye chart or equivalent test and the result must be certified by an ophthalmologist.</p>
<p>१७. तेश्रो डिग्रिमा पोलेको/डढेको (Third Degree Burns) तेश्रो डिग्रिमा पोलेका भन्नाले कुल शरीर सतह क्षेत्रको २० प्रतिशत भागको छाला तेश्रो डिग्रिमा पुर्ण रुपमा जलेको अवस्थालाई जनाउँदछ । २० प्रतिशत जलेको भनि मानकीकृत, चिकित्साकिय रुपमा स्वीकार्य बडी सर्फेस एरिया चार्टबाट प्रमाणित हुनु पर्दछ ।</p>	<p>17. Third Degree Burns – of specified severity Third degree (i.e. full thickness) skin burns covering at least twenty percent (20%) of the total body surface area. The diagnosis must confirm the total area involved using standardized, clinically accepted, body surface area charts covering 20% of the body surface area.</p>
<p>१८. अल्जाइमर्स रोग / कडा प्रकृतिको डेमेन्सीया अल्जाइमर्स रोग/कडा प्रकृतिको डेमेन्सीया भन्नाले निको हुन नसक्ने गरि organic मस्तिष्क गडबडको कारण बौद्धिक क्षमता गिरावट वा क्षती भएको अवस्था हो जसलाई क्लिनिकल मुल्यांकन र इमेजिङ परिक्षण बाट प्रमाणित भएको हुनु पर्दछ । सो अवस्थामा वीमित मानसिक तथा सामाजिक क्रियाकलापमा प्रगतिशिल रुपमा गिरावट आएको र निजलाई निरन्तर रेखदेखको आवश्यकता रहेको हुनु पर्दछ । यसको पहिचानलाई स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले प्रमाणित गर्नु पर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्नलिखित को रक्षावरण हुने छैन : (अ) Non organic मस्तिष्क गडबड, जस्तै न्यूरोसिस (आ) मानसिक विरामी (इ) लागूऔषध वा रक्सी संग सम्बन्धित मस्तिष्कको क्षति । (ई) अन्य कुनैपनि प्रकारको अपरिवर्तनीय आंगिक अव्यवस्था/डिमेन्सिया ।</p>	<p>18. Alzheimer's Disease/Severe Dementia Deterioration or loss of intellectual capacity confirmed by clinical evaluation and imaging tests arising from Alzheimer's Disease or Severe Dementia as a result of irreversible organic brain disorders. The covered event must result in significant reduction in mental and social functioning requiring continuous supervision of the Life Assured. The diagnosis must be clinically confirmed by a neurologist. From the above definition, the following are not covered: (i). Non organic brain disorders such as neurosis (ii). Psychiatric illnesses (iii). Drug or alcohol related brain damage (iv). Any other type of irreversible organic disorder/dementia.</p>
<p>Additional Diseases in 35 Critical Illness Rider:</p>	
<p>१९. बेनिङ्ग मस्तिष्क ट्युमर : निम्नलिखित सबै अवस्थाहरु हुने गरि मस्तिष्कमा वा खोपडी भित्रको मेनाइन्जिज मा हुन बेनिङ्ग ब्रेन ट्युमर यस अन्तर्गत पर्दछ । क) यो जीवन घातक हुनु पर्दछ । ख) यसले मस्तिष्कलाई क्षति पुर्याएको हुनु पर्दछ । ग) मस्तिष्क ट्युमर उपचारका लागि शल्यक्रिया गरेको हुनु पर्दछ वा सो अवस्थामा क्लिनिकल लक्षणहरु सहित स्थायी न्युरोलोजिकल डेफिसिट भएको हुनु पर्दछ । घ) क्षति गराएको भनी स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) वा न्युरोसर्जनले प्रमाणित गरेको हुनुपर्दछ र MRI, CT वा अरु भरपर्दो इमेजिङ प्रविधिहरु बाट समर्थित हुनु पर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्नलिखित को रक्षावरण हुने छैन : (i) सिस्ट, (ii) ग्रानुलोमस, (iii) मालफर्मेशन्स, (iv) हायमाटोमास, (v) पिट्युटरी ग्लान्ड ट्युमर, (vi) स्पाइनको ट्युमर, (vii) अकाउष्टिक नभको ट्युमर ।</p>	<p>19. Benign Brain Tumor – of specified severity A benign tumor in the brain or meninges within the skull, where all of the following conditions are met: (a) It is life threatening; (b) It has caused damage to the brain; (c) Undergone surgical removal to treat the brain Tumor or has caused permanent neurological deficit with persisting clinical symptoms; and (d) Its presence must be confirmed by a neurologist or neurosurgeon and supported by findings on MRI, CT or other reliable imaging techniques. The following are not covered: (i) Cysts; (ii) Granulomas; (iii) Malformations in or of the arteries or veins of the brain; (iv) Haematomas; (v) Tumours in the pituitary gland; (vi) Tumours in the spine; (vii) Tumours of the acoustic nerve.</p>
<p>२०. क्रोनीक एप्लास्टिक एनिमिया - (फलस्वरुप बोन म्यारोको विफलता) निको हुन नसक्ने गरि स्थायी रुपले बोन म्यारो फेल भएर हुने रक्त अल्पता, न्यूट्रोपेनिया र थ्रोम्बोसाइटोपेनिया जस अन्तर्गत निम्न लिखित मध्ये कम्तीमा पनि दुइ वटा उपचार गराउनु पर्ने अवस्था भएको हुनु पर्दछ । क) नियमित रुपमा रक्तसंचार, ख) म्यारो स्टिम्युलेटिङ एजेन्ट, ग) इम्युनोसप्रेसिभ एजेन्ट, घ) बोन म्यारो प्रत्यारोपण, यस सम्बन्धि निरुपण बोन म्यारोको बायोप्सीबाट प्रमाणित भएको हुनुपर्दछ ।</p>	<p>20. Chronic Aplastic Anemia (Resulting in permanent Bone Marrow Failure) Irreversible permanent bone marrow failure which results in anemia, neutropenia and thrombocytopenia requiring at least two of the following treatments: (a) Regular blood product transfusion; (b) Marrow stimulating agents; (c) Immunosuppressive agents; or (d) Bone marrow transplantation. The diagnosis must be confirmed by a bone marrow biopsy.</p>
<p>२१. बहिरोपन (Deafness) - स्थायी तथा निको हुन नसक्ने गरि क्षती बहिरोपन भन्नाले दुर्घटना वा विरामीको कारणले दुवै कानको श्रवण क्षमता स्थायी तथा निको हुन नसक्ने गरि क्षती भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । दुवै कानको बहिरोपना सबै श्रवण आवृत्तिहरुको ८० डेसिबलभन्दा बढि हुनु पर्दछ । अडियोमेट्री र साउन्ड थ्रेसहोल्ड परिक्षणको माध्यम द्वारा परिक्षणको</p>	<p>19. Deafness – Permanent and Irreversible Permanent and irreversible loss of hearing as a result of accident or illness to the extent that the loss is greater than 80 decibels across all frequencies of hearing in both ears. Medical evidence in the form of an audiometry and sound-threshold tests result must be provided</p>

<p>प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ र जसलाई नाक, कान घाँटी विशेषज्ञ (इएनटि) ले प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।</p>	<p>and certified by an Ear, Nose, and Throat (ENT) specialist.</p>
<p>२२. बोल्न सक्ने क्षमता गुमेको अवस्था (Loss of Speech) बोल्न सक्ने क्षमता गुमेको भन्नाले भोकल कर्डहरूमा चोटपटक वा विरामीको कारणले बोल्न सक्ने क्षमता पूर्णरूपमा, स्थायी तथा निको हुन नसक्ने गरि क्षती भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । यसको लागि कम्तिमा ६ महिनाको परिक्षण अवधि लागु हुनेछ । भोकल कर्डहरूमा चोटपटक वा विरामीबारे चिकित्सा प्रमाण सहित उक्त अवस्थाको निरुपण नाक, कान घाँटी विशेषज्ञ (इएनटि) ले प्रमाणित गर्नु पर्नेछ । सबै किसिमको मनोरोग सम्बन्धी कारणहरू बाट भएको क्षती यस अन्तर्गत रक्षावरण हुनेछैन ।</p>	<p>20. Loss of Speech Total, permanent and irreversible loss of the ability to speak as a result of injury or illness. A minimum Assessment Period of six (6) months applies. Medical evidence to confirm injury or illness to the vocal cords to support this disability must be supplied by an Ear, Nose, and Throat specialist. All psychiatric related causes are not covered.</p>
<p>२३. बैक्टीरियल Meningitis को कारण दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू गर्न नसक्ने स्थायी असक्षमता बैक्टीरियल Meningitis भन्नाले मस्तिष्क वा मेरुदण्डको झिल्लीहरूमा सुजन भएको कारणले दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) मध्य ३ वा त्यो भन्दा बढि कार्यहरू गर्न स्थायी रूपमा असक्षम भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । यसको लागि कम्तिमा ३० दिनको परिक्षण अवधि लागु हुनेछ । यसको निरुपणको लागि : (अ) सम्बन्धित उपयुक्त विशेषज्ञले प्रमाणित गरेको हुनु पर्दछ । (आ) cerebrospinal fluid by lumbar puncture मा जीवाणु संक्रमण (bacterial infection) भएको हुनु पर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषाको लागि, भाइरल Meningitis सहित Meningitis को अन्य स्वरूप यस अन्तर्गत रक्षावरण हुनेछैन ।</p>	<p>23. Bacterial Meningitis - resulting in permanent inability to perform Activities of Daily Living Bacterial meningitis causing inflammation of the membranes of the brain or spinal cord resulting in permanent functional impairment. The permanent functional impairment must result in an inability to perform at least three (3) of the Activities of Daily Living. A minimum Assessment Period of thirty (30) days applies. The diagnosis must be confirmed by: (i) an appropriate specialist; and (ii) the presence of bacterial infection in the cerebrospinal fluid by lumbar puncture. For the above definition, other forms of meningitis, including viral meningitis are not covered.</p>
<p>२४. मोटर न्युरोन रोग - क्लिनिकल लक्षण विद्यमान रहि स्थायी न्युरोलोजिकल डेफिसिट Spinal muscular atrophy, progressive bulbar palsy, amyotrophic lateral sclerosis वा primary lateral sclerosis मध्ये कुनैको सन्दर्भ लिई स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले मोटर न्युरोन रोगको स्पष्ट रूपमा निरुपण गरेको अवस्था । सो अवस्थामा क्लिनिकल लक्षणहरू सहित स्थायी न्युरोलोजिकल डेफिसिट भएको हुनु पर्दछ ।</p>	<p>24. Motor Neuron Disease – permanent neurological deficit with persisting clinical symptoms A definite diagnosis of motor neuron disease by a neurologist with reference to either spinal muscular atrophy, progressive bulbar palsy, amyotrophic lateral sclerosis or primary lateral sclerosis. There must be permanent neurological deficit with persisting clinical symptoms.</p>
<p>२५. फुल्मिनान्ट भाईरल हेपाटाइटिस फुल्मिनान्ट भाईरल हेपाटाइटिस भन्नाले कुनै भाईरसको कारणले sub – massive to massive necrosis (कलेजोको तन्तुको मृत्यु) भएको अवस्था जुन निम्न सबै मापदण्डले पुष्टि गरेको हुनुपर्दछ : (अ) पेटको ultrasound बाट प्रमाणित भई कलेजोको आकार द्रुतगतिमा घटिरहेको अवस्था, (आ) त्रिग्रिएको रेटिकुलर ढाँचा मात्र बाँकी रहने गरि सम्पूर्ण lobules को necrosis, (इ) कलेजोको कार्य परिक्षण द्रुतगतिमा विग्रिएको अवस्था, (ई) गहिरो जण्डिस माथि उल्लेखित मापदण्ड अनुसार निरुपण नभएमा र भाईरल हेपेटितिस संक्रमण वा carrier status alone (Hepatitis B र Hepatitis C सहित तर यसमा मात्र सिमित नभई) अवस्थामा रसोको रक्षावरण हुने छैन ।</p>	<p>25. Fulminant Viral Hepatitis A sub-massive to massive necrosis (death of liver tissue) caused by any virus as evidenced by all of the following diagnostic criteria: (i) A rapidly decreasing liver size as confirmed by abdominal ultrasound; (ii) Necrosis involving entire lobules, leaving only a collapsed reticular framework; (iii) Rapidly deteriorating liver functions tests; and (iv) Deepening jaundice. Viral hepatitis infection or carrier status alone (inclusive but not limited to Hepatitis B and Hepatitis C) without the above diagnostic criteria is not covered.</p>
<p>२६. टाउकोमा संक्रामक चोटको कारणले दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) गर्न स्थायी असक्षमता शारीरिक रूपमा टाउकोमा गम्भिर किसिमको चोटपटक लागेको कारणले दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) मध्य ३ वा सो भन्दा बढि कार्यहरू गर्न स्थायी रूपमा असक्षम भएको अवस्थालाई जनाउँदछ र सो लाई स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले प्रमाणित गरेको हुनु पर्दछ । यसको लागि कम्तिमा ३ महिनाको परिक्षण अवधि लागु हुनेछ ।</p>	<p>26. Major Head Trauma - resulting in permanent inability to perform Activities of Daily Living Physical head injury resulting in permanent functional impairment verified by a neurologist. The permanent functional impairment must result in an inability to perform at least three (3) of the Activities of Daily Living. A minimum Assessment Period of three (3) months applies.</p>
<p>२७. टर्मिनल रोग टर्मिनल रोग भन्नाले १२ महिना भित्र बीमितको मृत्यु हुन सक्ने निष्कर्ष सहित निरुपण भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । बीमितले दुखाई कम गर्ने औषधि बाहेक अन्य कुनै सक्रिय रूपमा उपचार नगरिएको अवस्था हुनु पर्दछ । यसको निरुपण सम्बन्धित विशेषज्ञले लिखित रूपमा प्रमाणित गर्नु पर्दछ र कम्पनीले नियुक्त गरेको चिकित्सकबाट प्रमाणित गर्नु पर्दछ ।</p>	<p>27. Terminal Illness The conclusive diagnosis of a condition that is expected to result in death of the Life Assured within twelve (12) months. The Life Assured must no longer be receiving active treatment other than that for pain relief. The diagnosis must be supported by written confirmation from an appropriate specialist and confirmed by the Company's appointed doctor.</p>
<p>२८. मांसपेशिको Dystrophy स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले स्पष्ट रूपमा Muscular Dystrophy को निरुपण गरेको अवस्था जस अन्तर्गत निम्न सबै कुराहरूले समर्थन गरेको हुनुपर्दछ : (अ) प्रगतिशील मांसपेशी कमजोरीको क्लिनिकल प्रस्तुतीकरण, (आ) केन्द्रीय र परिधीय स्नायुमा असर नभएको जसको प्रमाण sensory disturbance अनुपस्थित भएको अवस्थाले गर्दछ , (इ) Characteristic electromyogram र मांसपेशिको biopsy बाट भएको पहिचान ।</p>	<p>28. Muscular Dystrophy The definite diagnosis of a Muscular Dystrophy by a Neurologist which must be supported by all of the following: (i) Clinical presentation of progressive muscle weakness (ii) No central / peripheral nerve involvement as evidenced by absence of sensory disturbance (iii) Characteristic electromyogram and muscle biopsy findings No benefit will be payable under this Covered Event before the Life Assured has reached the age of 12 years next birthday.</p>

<p>बिम्बित १२ वर्ष (आगामी जन्मदिनमा अनुसार) पुग्नु भन्दा अघि यस अन्तर्गत रक्षावरण गरिएको घटनामा कुनैपनि सुविधा प्रदान गरिने छैन .</p>	
<p>२९. Encephalitis को कारणले दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) गर्न स्थायी असक्षमता मस्तिष्कका भागहरू गम्भीर रूपमा सुन्निएको कारण मस्तिष्कले काम गर्न नसकेको स्थायी दुर्बलता जसको कारण विमित दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) मध्य ३ वा त्यो भन्दा बढि कार्यहरू गर्न स्थायी रूपमा असक्षम भएको अवस्थालाई जनाउँदछ र सो लाई स्नायुतन्त्र विज्ञ (neurologist) ले प्रमाणित गरेको हुनु पर्दछ । यसको लागि कम्तिमा ३० दिनको परिक्षण अवधि लागु हुनेछ । HIV संक्रमण भएकाहरूलाई Encephalitis भएमा सो को रक्षावरण हुने छैन ।</p>	<p>29. Encephalitis – resulting in permanent inability to perform Activities of Daily Living Severe inflammation of brain substance, resulting in permanent functional impairment. The permanent functional impairment must result in an inability to perform at least three (3) of the Activities of Daily Living. A minimum Assessment Period of thirty (30) days applies. The covered event must be certified by a neurologist. Encephalitis in the presence of HIV infection is not covered.</p>
<p>३०. मस्तिष्क शल्यक्रिया साधारण anesthesia प्रयोगमा मस्तिष्कको वास्तविक सल्लयक्रिया गरिएको र सो अवस्थामा Craniotomy (खोपडी खोलि गरिने शल्यक्रिया) गरिएको हुनुपर्दछ । माथि उल्लेखित परिभाषा अन्तर्गत निम्न कुराहरू को रक्षावरण हुने छैन : (अ) Burr hole प्रक्रिया, (आ) Transphenoidal प्रक्रिया, (इ) Endoscopic को सहयोग सहितको प्रक्रिया वा अन्य कुनै न्युनतम invasive प्रक्रिया, (ई) दुर्घटनाको कारणले गर्न पर्ने मस्तिष्कको शल्यक्रिया ।</p>	<p>30. Brain Surgery The actual undergoing of surgery to the brain under general anesthesia during which a craniotomy (surgical opening of skull) is performed. For the above definition, the following are not covered: (i) Burr hole procedures (ii) Transphenoidal procedures (iii) Endoscopic assisted procedures or any other minimally invasive procedures (iv) Brain surgery as a result of an accident</p>
<p>३१. कडा प्रकृतिको Cardiomyopathy निश्चित रूपमा Cardiomyopathy (हृदयको मांसपेशीमा हुने गम्भीर रोग) भएको भनि cardiologist द्वारा गरिएको निरूपण र सो कारणले ventricular function स्थायी रूपमा क्षती भएको अवस्था । सो कारण New York Heart Association (NYHA) को हृदय रोग हानि वर्गीकरणको वर्ग ३ अनुसारको स्थायी शारीरिक हानि भएको अवस्था हुनुपर्दछ । सो को निरूपणको लागि echocardiographic को compromised ventricular performance अन्तर्गतको निष्कर्षहरूद्वारा प्रमाणित भएको हुनुपर्दछ । आचरणले गर्ने सहयोग गर्दछ । New York Heart Association (NYHA) को हृदय रोग हानि वर्गीकरणको वर्ग ३ र ४ भन्नाले : वर्ग ३ : शारीरिक कार्य गर्न कमी वा सीमित भएको । आराम गर्दा सजिलो हुने तर सामान्य भन्दा कम काम गर्दा लक्षणहरू देखिने । वर्ग ४ : कुनै पनि शारीरिक कार्य कठिनाई बिना गर्न नसकिने । आराम गर्दा पनि लक्षणहरू देख्न सकिने । रक्सी वा लागूऔषध दुरुपयोग संग प्रत्यक्ष सम्बन्धित Cardiomyopathy यस अन्तर्गत रक्षावरण हुने छैन ।</p>	<p>31. Cardiomyopathy – of specified severity A definite diagnosis of cardiomyopathy by a cardiologist which results in permanently impaired ventricular function and resulting in permanent physical impairment of at least Class III of the New York Heart Association's classification of cardiac impairment. The diagnosis has to be supported by echocardiographic findings of compromised ventricular performance. The NYHA Classification of Cardiac Impairment for Class III and Class IV means the following: Class III: Marked limitation of physical activity. Comfortable at rest but less than ordinary activity causes symptoms. Class IV: Unable to engage in any physical activity without discomfort. Symptoms may be present even at rest. Cardiomyopathy directly related to alcohol or drug abuse is not covered.</p>
<p>३२. Coronary Artery को गम्भीर रोग Right Coronary Artery (RCA), Left Anterior Descending Artery (LAD) र Circumflex Artery (तिनीहरूको हाँगा बाहेक) को lumen एकै पटक प्रत्येक artery मा न्युनतम ६० प्रतिशत खुम्चनेको अवस्था जसलाई coronary arteriography (आक्रामक नभएको बेला गरिने निरूपण प्रकृया बाहेक) ले प्रमाणित गरिन्छ । Left Main Stem को ६० प्रतिशत वा धेरैको खुम्चाई Left Anterior Descending Artery (LAD) and Circumflex Artery को खुम्चाई समेत बुझिन्छ । कुनै प्रकारको coronary artery को शल्यक्रिया गरिए वा नगरिएतापनि यस रक्षावरण गरिएको अवस्था भएमा भुक्तानि योग्य हुनेछ ।</p>	<p>32. Serious Coronary Artery Disease The narrowing of the lumen of Right Coronary Artery (RCA), Left Anterior Descending Artery (LAD) and Circumflex Artery (not inclusive of their branches) occurring at the same time by a minimum of sixty percent (60%) in each artery as proven by coronary arteriography (non-invasive diagnostic procedures are excluded). A narrowing of sixty percent (60%) or more of the Left Main Stem will be considered as a narrowing of the Left Anterior Descending Artery (LAD) and Circumflex Artery. This covered event is payable regardless of whether or not any form of coronary artery surgery has been performed.</p>
<p>३३. स्वावलम्बी अस्तित्वको क्षय उपयुक्त विशेषज्ञले स्वावलम्बी अस्तित्वको क्षय भएको पुष्टि गर्नु पर्दछ र सो अवस्थामा दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरू (Activities of Daily Living) मध्य ३ वा सो भन्दा बढि कार्यहरू गर्न स्थायी रूपमा असक्षम भएको अवस्थालाई जनाउँदछ । यसको लागि कम्तिमा ६ महिनाको परिक्षण अवधि लागु हुनेछ ।</p>	<p>33. Loss of Independent Existence Confirmation by an appropriate specialist of the loss of independent existence and resulting in a permanent inability to perform at least three (3) of the Activities of Daily Living. A minimum Assessment Period of six (6) months applies.</p>
<p>३४. Medullary Cystic रोग Medullary Cystic रोग भन्नाले मृगौलाको वशानुगत प्रगतिशील रोग हो जस अन्तर्गत medulla, tubular atrophy र interstitial fibrosis मा सिस्टहरूको उपस्थिति रहेको हुन्छ । सो अवस्थामा रक्त अल्पता, धेरै पिसाब हुने (polyuria) र मृगौलाबाट धेरै सोडियम फ्याल्ने अवस्था रहि तिब्र रूपमा मृगौला विफल हुने गर्दछ । यसको निरूपण मृगौलाको बायोप्सी बाट गरिन्छ ।</p>	<p>34. Medullary Cystic Disease A progressive hereditary disease of the kidney characterized by the presence of cysts in the medulla, tubular atrophy and interstitial fibrosis with the clinical manifestations of anemia, polyuria and renal loss of sodium, progressing to chronic kidney failure. Diagnosis must be supported by a renal biopsy.</p>
<p>३५. गम्भीर मृगौला जटिलता सहित Systemic Lupus Erythematosus Rheumatologist द्वारा निश्चित पहिचान गरि Systemic Lupus Erythematosus (SLE) भएको पुष्टि गर्दछ । यसको परिभाषाको लागि, रेनल biopsy गरि Type III देखि Type IV सम्मको Lupus Nephritis भएको पत्ता लागेमा मात्र यस रक्षावरण अन्तर्गत भुक्तानि</p>	<p>35. Systemic Lupus Erythematosus With Severe Kidney Complications A definite diagnosis of Systemic Lupus Erythematosus (SLE) confirmed by a rheumatologist. For this definition , the covered event is payable only if it has</p>

<p>योग्य हुनेछ । यस बाहेक अरु प्रकारका छालामा हुने (discooid lupus) वा रगतमा देखिने (hematological) वा जोड्नेमा असर गरेको (joint involvement) यस अन्तर्गत रक्षावरण हुने छैन । WHO ले गरेको Lupus को वर्गीकरण : वर्ग ३ – Focal Segmental glomerulonephritis वर्ग ४ - Diffuse glomerulonephritis वर्ग ५ - Membranous glomerulonephritis</p>	<p>resulted in Type III to Type V Lupus Nephritis as established by renal biopsy. Other forms such as discooid lupus or those forms with only hematological or joint involvement are not covered. WHO Lupus Classification: Type III - Focal Segmental glomerulonephritis Type IV - Diffuse glomerulonephritis Type V - Membranous glomerulonephritis</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> ● “दैनिक जीवनयापन संग सम्बन्धि कार्यहरु” क) स्थानान्तरण : कुनैपनि भौतिक सहायता बिना ओछ्यानबाट कुर्सी वा पांग्रे कुर्सी र सो वाट ओछ्यानसम्म आउन जान सक्ने क्षमता । ख) गतिशिलता : कुनैपनि भौतिक सहायत बिना एक कोठाबाट अर्को कोठा सम्म जान सक्ने क्षमता । ग) दिशापिसाब गर्न आत्मासंयम : स्वेक्षिक नियन्त्रण गरि दिशापिसाब गर्न सक्ने व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्न सक्ने क्षमता । घ) पहिराइ : अर्को व्यक्तिको कुनै सहयोग बिना सम्पूर्ण लुगा फुकाल्ने तथा लगाउन सक्ने क्षमता । ङ) नुहाई-धुवाई : नुहाउने कोठा वा धारामा नुहाई धुवाइ गर्न सक्ने क्षमता (नुहाउने कोठा वा धारामा प्रवेश गर्न सक्ने तथा बाहिरिन सक्ने क्षमता समेत) अथवा अन्य साधनहरुबाट सन्तोषजनक रूपमा नुहाई धुवाई गर्नसक्ने क्षमता । च) खानपान: उपलब्ध तयारी खाना आफैले खान सक्ने क्षमता । ● “परिक्षण अवधि” भन्नाले कम्पनीले अवस्था स्थायी हो या होइन भनि पहिचान गर्न लाग्ने समयलाई जनाउँदछ । सम्बन्धित रोगको परिभाषामा उल्लेख गरिएको पहिचान समय न्यूनतम हो र पहिचानको लागि आवश्यक पर्ने सबै प्रमाण पेश भएको अवस्थामा सो समय १२ महिना भन्दा लामो हुने छैन । ● “निको हुन नसक्ने गरि” भन्नाले स्वास्थ्य क्षेत्रमा हाल उपलब्ध भएको औषधोपचार र/वा शल्यक्रिया गर्ने उच्चतम विधिबाट समेत उल्लेख्य रूपमा सुधार नहुने अवस्थालाई जनाउँछ । ● “स्थायी रूपले” भन्नाले बीमितलाई जीवनभर सम्म रहने अवस्थालाई जनाउँछ । ● “क्लिनिकल लक्षणहरु सहित स्थायी न्युरोलोजिकल डेफिसिट” भन्नाले स्वास्थ्य परिक्षणबाट देखिएको नर्भस प्रणालीले काम नगरेको लक्षणहरु जुन बीमितको जीवनभर सम्म रहने अवस्थालाई जनाउँछ । यसको लक्षणहरुमा भ्रमभ्रमाउने, पक्षघात, कमजोरी, बोल्न गारो हुने, बोल्न नसक्ने, निल्न गारो हुने, दृष्टि क्षति, हिड्न गारो हुने, समन्वय गर्न नसक्ने, टैमोर, सिजर, डिमेन्सीया, डेलिरियम / कोमा लाई जनाउँछ । 	<ul style="list-style-type: none"> ● “Activities of Daily Living” are as follows: (a) Transferring: The ability to move from a lying position in a bed to a sitting position in an upright chair or wheel chair and vice versa without requiring physical assistance; (b) Mobility : The ability to move from room to room without requiring any physical assistance. (c) Continece: The ability to voluntarily control bowel and bladder functions such as to maintain personal hygiene. (d) Dressing: Putting on and taking off all necessary items of clothing without requiring assistance of another person. (e) Bathing/Washing : The ability to wash in the bath or shower (including getting in or out of the bath or shower) or wash by any other means. (f) Eating: All tasks of getting food into the body once it has been prepared. ● “Assessment Period” means the period during which the Company will assess a condition before deciding whether or not the condition qualifies as being permanent. The assessment period will be for the minimum period time frame stated in the relevant definition and will not be longer than twelve (12) months (provided all required evidence has been submitted). ● “Irreversible” means cannot be reasonably improved upon by medical treatment and/or surgical procedures consistent with the current standard of the available medical services ● “Permanent” means expected to last throughout the lifetime of the Life Assured. ● “Permanent neurological deficit with persisting clinical symptoms” means symptoms of dysfunction in the nervous system that are present on clinical examination and expected to last throughout the lifetime of the Life Assured. Symptoms that are covered include numbness, paralysis, localized weakness, dysarthria (difficulty with speech), aphasia (inability to speak), dysphagia (difficulty swallowing), visual impairment, difficulty in walking, lack of coordination, tremor, seizures, dementia, delirium and coma.
<p>रोगहरुको परिभाषा अन्तर्गत कुनै भाषागत विवाद उत्पन्न भएमा अंग्रेजी भाषामा व्याख्या गरिएको परिभाषालाई आधिकारीक रूपमा मान्य हुनेछ ।</p>	<p>In case any language dispute arise regarding definition of diseases, English version of definition of diseases should be treated as official.</p>